

Osalemine poliitikakujundamises: mis on vabaühendustel mureks

Esmane kokkuvõte
küsitlustulemustest

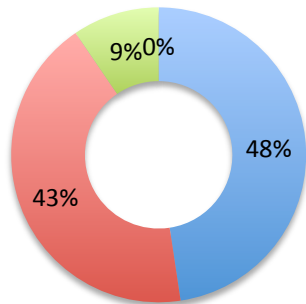
Mis takistab poliitikakujundamises osalemist?

Küsisime hinnangut mõnekümnele väitele, et organisatsioonide enesehinnangu põhjal selgitada välja probleemid poliitikakujundamises osalemises.

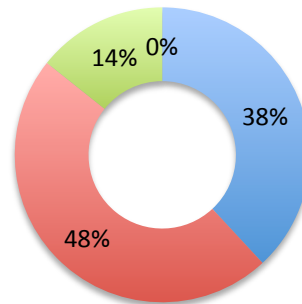
- vastajate profill teadmata – kindlasti nii suurema kui vähema kogemusega, nii üleriigiliselt tegutsevad, piirkondlikke kui kohalikke organisatsioone.
- levitasime küsimustikku Hea Kodaniku infokanalites
- vastajaid oli kokku 42

Kas vabaühendustel on piisavalt ekspertiisi, kas sellega poliitikakujundamises arvestatakse?

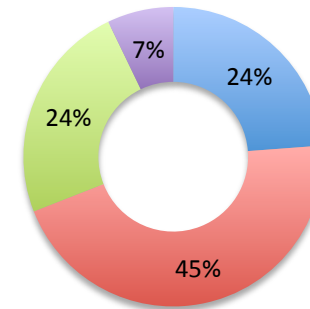
Teame, millised muutused on me teemas vajalikud ja teeme selle nimel tööd

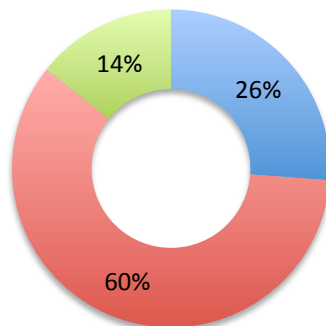
Teame, millised otsused ja kuidas me sihtrühmi mõjutavad

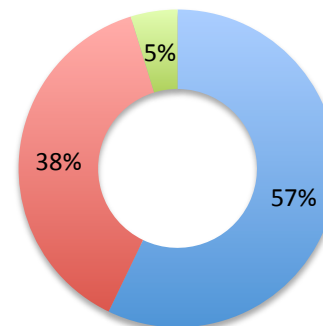
Teame, mis toimub me teemadel maailmas

Oskame pakkuda probleemidele lahendusi, neid põhjendada

Teame, milles seisneb meie organisatsiooni unikaalsus

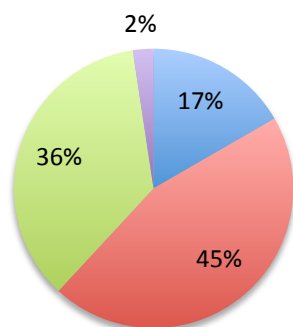
- Väga nõus
- Pigem nõus
- Pigem mitte
- Üldse mitte

Nii arvatakse

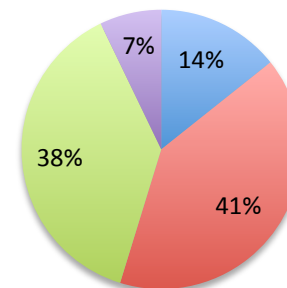
- *Poliitikakujundamises ei tunneta, et jätkuvalt peetaks ühes teiste osapooltega vajalikuks küsida arvamust ka vabaühendustelt ja toimetatakse mõnes valdkonnas edasi printsiibil "me oleme kõige targemad ja siit on kaugemale näha ning praktiline pool meid ei huvita" ja seetõttu tehakse palju tühja tööd, mis seadusesätteks formuleerudes elule jalgu jääb.*
- *Kuna oleme kohalikul tasandil tegutsev ühendus, siis üldiselt kohalikul tasandil meie ekspertiisiga arvestatakse. Pigem **jääb endal puudu teadmistest, oskustest ja enesekindlusest alati asju nii välja öelda nagu need sihtgrupilt meieni jõuavad***
- *Olen ühe sihtgrupi katusorganisatsiooni liige juba aastaid ja seetõttu arvan teadvat küllaltki täpselt tegelikku olukorda. MTÜ ettepanekuid on pidevalt eiratud argumenteerimata.*
- *Tegelikult ei olegi tekkinud dialoogi, sest võimekas pool kas ei reageeri või eirab tehtud ettepanekuid.*
- *Ühendusel on välja kujunenud oma arvamus, mis tihti ei ühti üldise poliitilise suuna ja otsustega.*
- *Ühendused on südamega oma teema küljes ja nad ei oska alati hinnata kaasaja poolseid ootusi põhjendatusele, faktidele ja analüüsile.*
- *..aga seaduste, poliitika ja meetmete üle otsustajad ei soovi meid kuulata. Oleme tülikad...*
- *Teadmiste ja otsuste koostoime hindamine ja eeldatavate tulemuste mõistmine on oluline mõlemale osapooltele. Ilma teadmisteta ei ole võimalik arukaid otsuseid langetada.*

Millistest teadmistest ja oskustest jääb mõjukaks osalemiseks puudu?

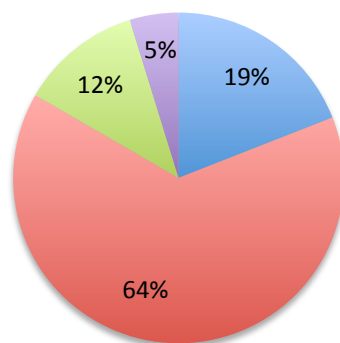
**Teame kuidas riigis otsuseid tehakse -
tunneme nii õigusloome kui riigieelarve
protsessi**

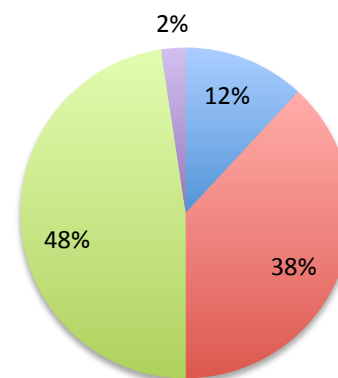
**Teame, milliseid andmeid
ettepanekute sõnastamiseks
vajame ning kust neid leida**

**Oskame aruteludest iva välja noppida,
näiteid kasutada**

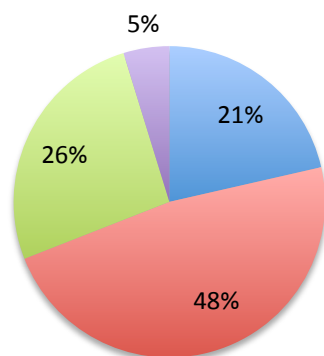
**Teame kus, millal ja kuidas oma
ettepanekud õigete inimesteni viia**

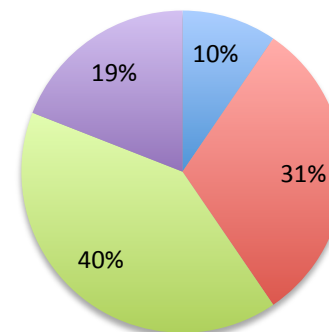
- Väga nõus
- Pigem nõus
- Pigem mitte
- Üldse mitte

Millistest teadmistest, oskustest jääb puudu?

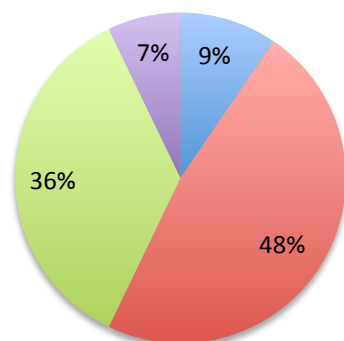
Tunneme kaasamise head tava ja seisame selle järgimise eest

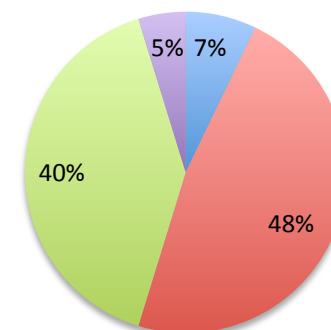
Tunneme osalemisvõimalusi (EIS, osale.ee) ja kasutame neid

Oskame hinnata ja selgitada poliitikavalikute mõju

Oskame sõnumeid levitada ja kommunikatsiooni enda heaks tööle panna

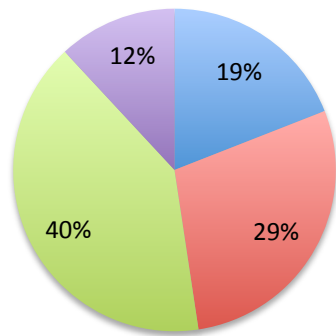
- Väga nõus
- Pigem nõus
- Pigem mitte
- Üldse mitte

Nii arvatakse

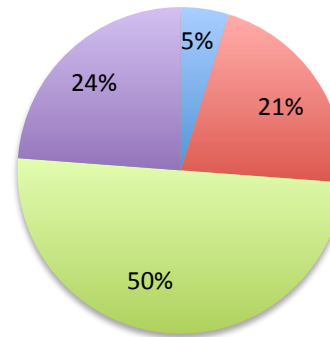
- *Tunneme kaasamise head tava, kuid ei tea, kus selle järgmise eest seista.*
- *Ainult teadmistest ei piisa. **Oskus teadmisi valada mõistetavasse vormi ja innukust oma õiguste eest teadmispõhiselt seista** on huvikaitse organisatsiooni suurim vara. See loob eelduse laialdase mõistmise tekkimiseks.*
- ***Kui kõike peab tegema üks inimene, kes on lisaks ka organisatsiooni juht, siis kannatavad mitmed tehnilised oskused, sh kommunikatsioonivõimekus, osalemisvõimalused ja poliitikavalikute mõju eelhindamine.***
- *Üleriigiliselt mõjusamat sõnumivahetust segab õpetajaskonna pihustumine ainepõhistesse ja piirkondlikesse ühendustesse. Lisaks veel teatud koolitustest tulenevad võrgustikud. Seega on ühel õpetajal sõnumikuulutajaid liiga palju: HTM, ÕL, aineühendus, piirkondlik ainesektsioon, asutusesisesed rühmad*
- *Katuseorganisatsioone ei huvita meie ettepanekud. Neil on oma üks ja õige nägemus.*
- ***Kaasamise head tava konkreetselt ei tea**, kuid kaasamise ning selle kvaliteedi arendamisega tegeleme kogu aeg: nii enda liikmete kaasamisel kui ka meie kaasamisel. **Puudu jääb kindlasti osalusvõimalustest ning andmebaasidest, mille alusel argumenteeritud otsuseid teha.***
- *Siin on üsna palju puudujääke. Igapäevatöö ühenduses ei jäta võimalust nõ. riigitasandi poliitikakujunemist jälgida. **Huvi on, aga kõik tundub nii kaugel ja keeruline** - EMSLi poolt saadetavad tekstid tunduvad ka mõnikord liiga keerulised ja kauged.*
- *Ei otsusta ju valdkonna asjatundjad, vaid poliitikud, kellel on "oma asi ajada". See tekitabki olukorra, kus ettepanekud ei jõua mitte kuhugi. Tegelikult ei ei avalikustata, et kes ja kus on ettepaneku käsitamise või otsustamise vastu. Osalemisvõimalused on kujunenud suuresti mänguks ja aja raiskamiseks, sest ei ole ju mõtet teha ettepanekuid, kui **ei saa sisulist tagasisidet toimunust**. Heal juhul vaid tänatakse, et saadeti mingi mõte / ettepanek. Milleks oma sõnumeid levitada ja aega ning ressursse kulutada, kui on teada, et need otsustajatele korda ei lähe või jäävad kusagile "filtrisse" kinni.*

Kas oskame tööd oma organisatsioonis juhtida nii, et see toetaks poliitikakujundamises osalemist?

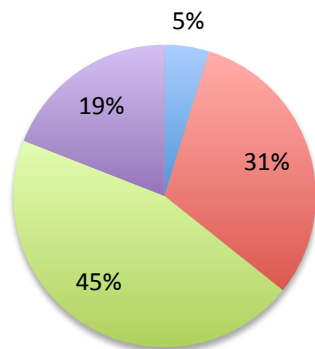
Oleme huvikaitsetöö läbi mõelnud. Sõnastanud eesmärgi, koostanud tegevusplaani

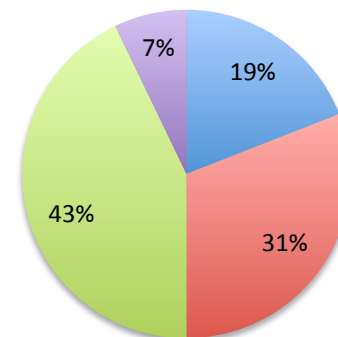
Mõjuanalüüsid ja poliitikaettepanekud on osa meie igapäevatööst

Teame, millised on valitsuse tööplaanid ning arvestame nendega

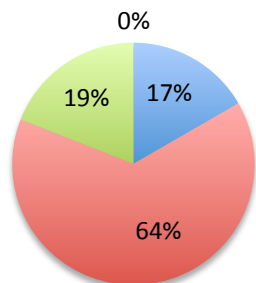

Reageerime kiiresti otsustele, mis mõjutavad eesmärkide poole liikumist

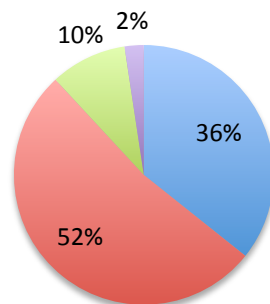

■ Täiesti nõus
■ Pigem nõus
■ Pigem mitte
■ Üldse mitte

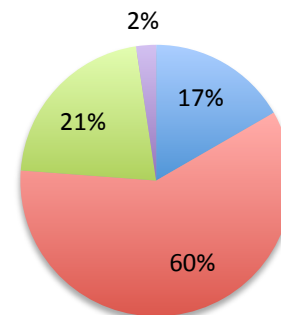
Hoiame meedial silma peal ning kasutame monitooringut oma töös

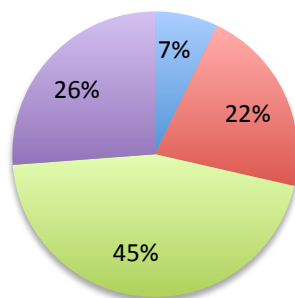
Jälgime poliitilisi protsesse

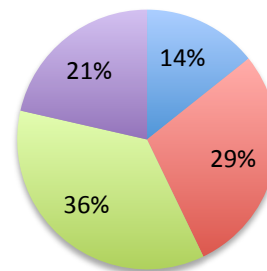
Teame, mis kasu saab töörühmadest, aruteludest, komisjonidest

Hindame oma võimet poliitikaid mõjutada

Toetame oma liikmete ja töötajate arengut

- Täiesti nõus
- Pigem nõus
- Pigem mitte
- Üldse mitte

Nii arvatakse . . .

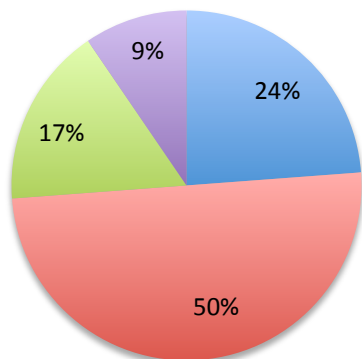
- *Tänane olukord on see, et poliitikavaldkonna üks põhilisi töötajaid on varasemate kogemuste baasilt nii tugev, et suudab adekvaatselt tegutseda, kuid tal pole professionaalset ettevalmistust: need asjad on tulnud ja tulevad tal valdkondliku töökogemusega.*
- *Liikmete osas toimub pidev kaasamine, kui neid vaja, kuid poliitikakujundamise koolitust on toimunud intervalliga kord aastas /.../ Ei tunne hetkel vajadust liikmete poliitikakujundamises osalemises koolitamise järgi.*
- *Nõrk on ettevalmistamine ja oma seisukohtade läbiarutamine ja sõnastamine eelnevalt. Oodatakse kuni küsitakse, mis kohe pärsib suutlikkust rääkida sihtrühmadega ja liikmetega. Eestkostetöö eesmärgid on sageli üldsõnalised ja nende saavutamist on seetõttu ka raske hinnata. Mõjuna nähakse pigem kuskil osalemist või tegutsemist, kui uut olukorda - ei eristata juurdepääsu ja mõju.*
- *Kohalikul tasandil oleme oma mõju hinnanud, kuid huvikaitsetöö vajab parendamist. See on pigem juhuslikku laadi kui mingi kirjalik dokument – strateegia*
- *Suurt kasu tööruhmades, komisjonides jm formaalsetel aruteludel osalemisest tegelikkuses pole...on vaid üks suur mull ... varem osalesime aktiivsemalt ümarlaudades jms, nüüd oleme suunanud oma tegevuse reaalse olukorra parendamiseks mitte jutustamiseks.*
- *Kahjuks ei ole enam viimastel aastatel eriti võimalik tööruhmades ja komisjonides jm formaalsetel aruteludel osaleda, kuna on vaja tegelda vabaühenduse eluspüsimisega e. otseselt tegevustega, mis toovad sisse.*

Nii arvatakse . . .

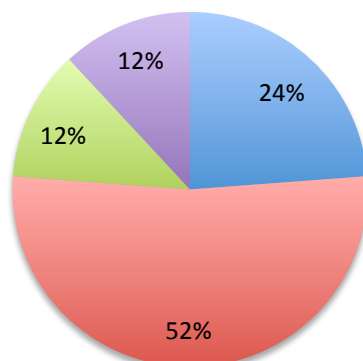
- *Nagu oleme avastanud, ei jõuagi meie ettepanekud valitsuse tööplaani. **Ilmselt on ees mitu "filtrit", mis ei lase ebamugavaid ja poliitiliselt mittesobivaid ettepanekuid lõppotsustajate arutelule.** Peale otsuse vastuvõtmist ei ole ju mõtet rabeleda, eriti siis, kui otsuse ettevalmistamisel ei ole kaasatud ega ettepanekutele reageeritud. Me ei saa ju teda, et miks just nii otsustati! Meie meedia ei kajasta ju sageli tegelikkust või enamikku tõest.*
- *Komisjonides võib ju osaleda, aga kui otsus tuleb vastupidine komisjonis arutletust, siis ei ole ju mõtet kaua sellises otsustamisprotsessis osaleda. **Paraku ei ole Eestis head tava, et iga otsust ka kaalutlevalt argumenteeritakse.** Pannakse fakti ette ja rohkem teemaga ei tegeleta.*
- *Poiitikasse (parlamenti)jõudnud hakkavad oma erakonna ja isiklikest huvidest lähtuvat vabakonna infoväljas ajama.*
- *Huvikaitse organisatsiooni suutlikkus põhineb suuresti vabatahtlikkusel. Vaba aeg on paraku väga hinnaline vara, mida kergekäeliselt vabale tahtele ei saa allutada*

Kas oleme liikmete ja sihtrühmade kaasamisel edukad?

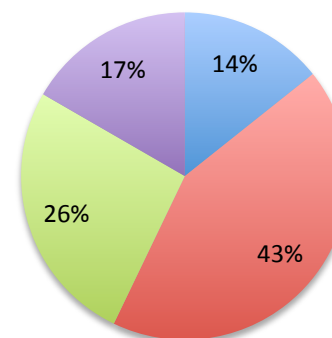
Liikmete kaasamiseks on kokkulepitud põhimõtted, traditsioonid

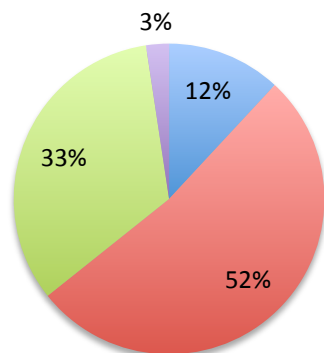
Järgime seisukohtade sõnastamisel neid põhimõtteid

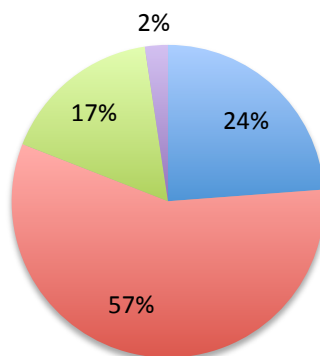
Kogume liikmetelt tagasisidet poliitikavalikutele

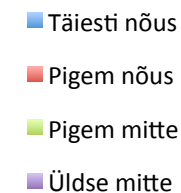
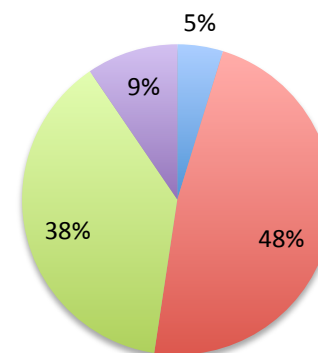
Liikmed/sihtrühmad räägivad kaasa

Anname tagasisidet kogutud ettepanekutele

Meil on olemas platvormid liikmete/sihtrühmade osalemiseks

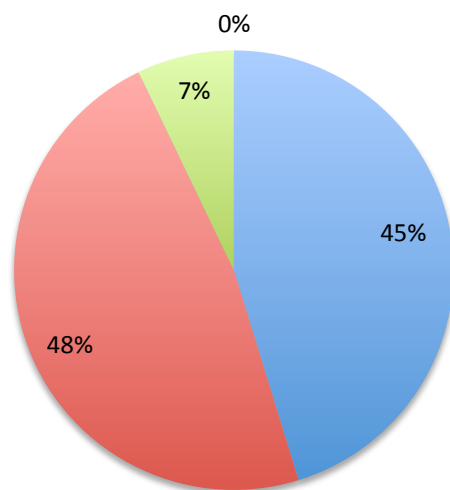

Nii arvatakse...

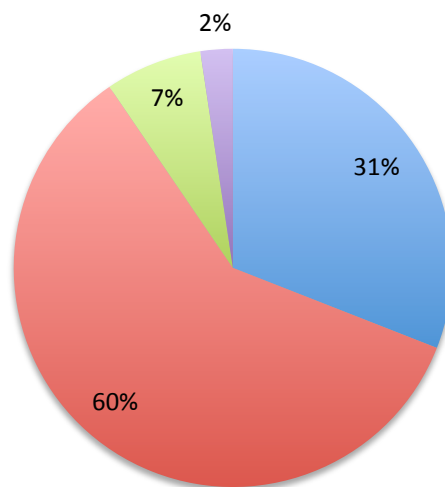
- *Liikmete kaasamine on palju paremaks läinud.*
- *Teadlikum osa rahvast on saanud ja saab aru küllaltki kiiresti, kui tegemist on kaasamise mänguga ja absurdiolukorraga. Elatise teenimise kõrvalt ei peeta vajalikuks osaleda otsustamise mängudes.*
- *"Liikmed/sihtrühmad räägivad heal meelel kaasa ja osalevad tööühmades, aruteludes" - nõrk koht on see, et osalus pole massiline, vaid tihti on tegu sama grupi entusiastidega.*
- *Me pole sihtrühma ega liikmepõhine, vaid seisame väärtuste eest.*
- *Et jõuda iga liikmeni, peab olema pakkuda ka **igat liiget rahuldav koostöövorm ja eeldatav tulemus**. Probleemide akuutsus ja huvikaitse võimekus ei astu alati ühte sammu.*
- *Oma sihtrühma suudame üsna hästi kaasata.... mida te mõtlete platvormi all jääb ebaselgeks?!*

Kui efektiivsed oleme koostöös ja kui hästi oskame luua koalitsioone?

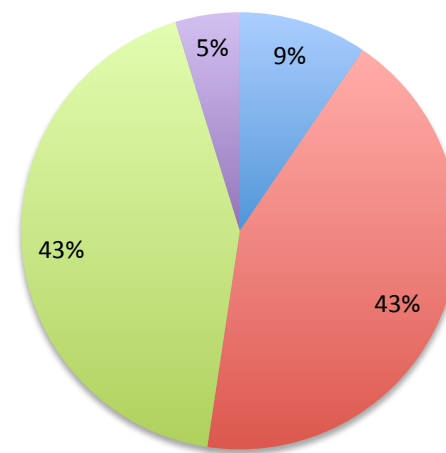
Tunneme teisi samadel eesmärkidel töötavaid vabühendusi

Teame mida koostööst nendega ootame

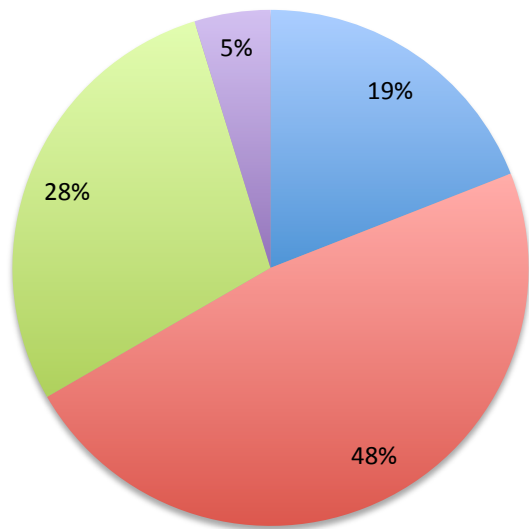

Me koalitsioonid on tõhusad

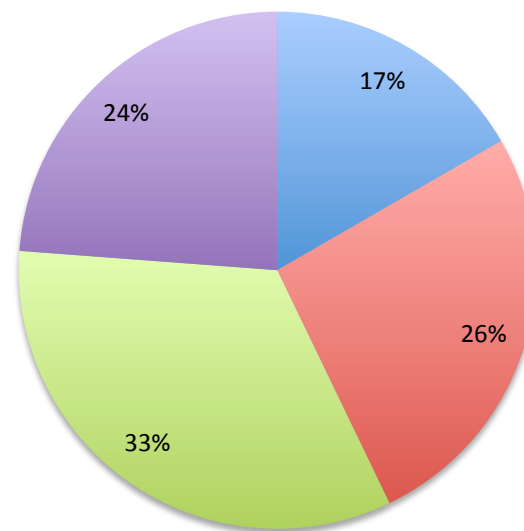

- Täiesti nõus
- Pigem nõus
- Pigem mitte
- Üldse mitte

**Meil on meediaga head kontaktid ja
teeme koostööd sõnumite
levitamiseks**

**Valdkonda juhtiva valitsusasutusega teeme
koostööd**

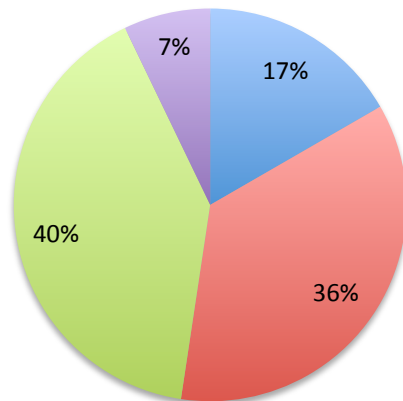
- Täiesti nõus
- Pigem nõus
- Pigem mitte
- Üldse mitte

Nii arvatakse . . .

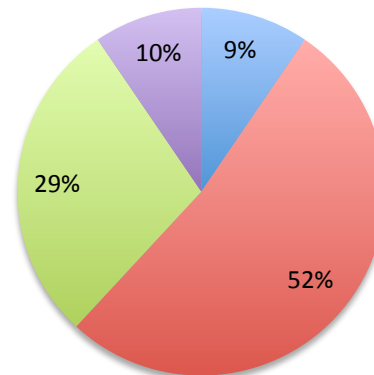
- *Teadmiste jagamine käib ennekõike "meie teame ja tahame, et ka teised aru saaksid" põhimõttel. Õigete küsimuste ootamine ei anna soovitud tulemust.*
- *Kui valdkonda juhtiv valitsusasutus (HTM) küsib, siis anname heal meelel oma arvamuse, vahel anname arvamuse ka siis, kui ei küsita:) **Tavaliselt ei küsita**, kui tegu on poliitikakujundamisega, mille taga on rahade ümberjaotamine.*
- *Tavaliselt valitsusasutused meie valdkonnas midagi ei küsi. Ollakse iseenese tarkuses. Meid teavitatakse valmis otsusest, mitte ei kaasata otsuse ettevalmistamise algfaasi, kus oleks veel võimalik midagi sisuliselt muuta. **Soov juba ette valmis otsust muuta, osutub väga sageli võimatuks. Selgub, et juba ette tehtud nn poliitilist otsust enam sisuliselt muuta ei saa.***
- *Koostöö mõtet näeme eelkõige selles, et kui meie küsime või algatame, siis saame ka ammendava vastuse. Demokraatlikus riigis peaksid ametkonnad olema eelkõige inimeste, rahva heaks, mitte aga inimesed (vabatahtlikud) vahendiks poliitikute ja ametnike "mängudes".*

Meil on poliitikakujundamises osalemiseks piisavad võimalused

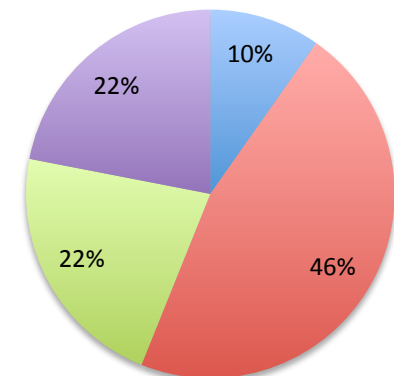
Meil on ligipääs statistikale, uuringutele, andmetele

Meil on piisavalt kanaleid ettepanekute esitamiseks

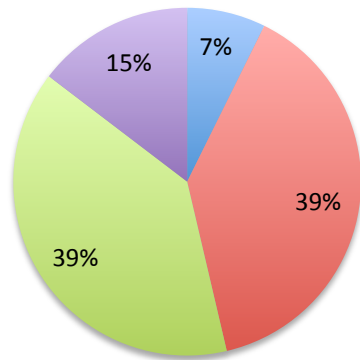

Meil on lihtne rääkida võtmeisikutega poliitikakujundamises

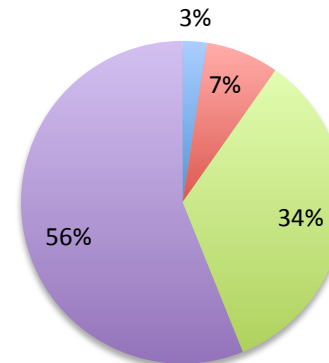

- Täiesti nõus
- Pigem nõus
- Pigem mitte
- Üldse mitte

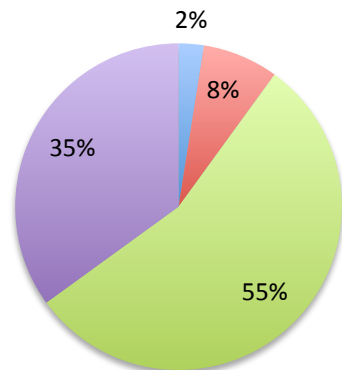
Osalemisest on kasu olnud ja meid võetakse kuulda

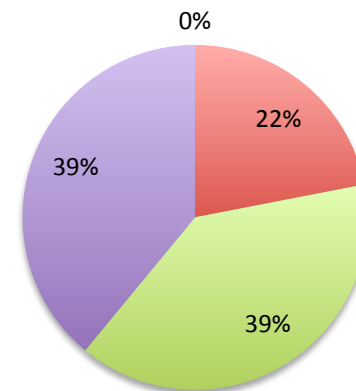
Meil on eelarves piisavalt vahendeid, et läbimõeldud huvikaitsetööd teha

See, kuidas valitsus kaasab, on arusaadav ja läbipaistev

Poliitikakujundamises osaleda on lihtne

- Täiesti nõus
- Pigem nõus
- Pigem mitte
- Üldse mitte

- *Probleem on **projektipõhine rahastus**.*
- *Eestkostetegevuseks napib aega ja vahendeid, see on suurel määral organisatsiooni "vabatahtlik töö".*
- *Lihtne on kui ministeeriumis, valitsuses ja ametkondades töötab oma sõber, onu, tädi .Iell, ämm . .*
- *Valitsusasutustepoolne kaasamine on tihti näiline. Seminaride ja ümarlaudade nime all peetakse loenguid, kus jagatakse infot. Arvamust küll küsitakse aga seda ei võeta arvesse ja kui sul on mingi tõsine ettepanek, siis tuleb see ikkagi eraldi kanalit pidi esitada.*
- *Üldised statistilised andmebaasid võivad olla kättesaadavad, aga **puudu on valdkonna- ja teemapõhistest faktidest**. Nende saamiseks aga ei ole sageli ei poliitilist huvi ega rahalise toetuse saamise võimalust. Sageli puudub ka suutlikkus (inimesed, aeg, raha, metodoloogia jm), et saada teemapõhiseid fakte. Ettepanekuid erinevatesse kanalitesse võib ju teha, aga kui ei mõisteta ettepaneku sisu ja tähendust, st ettepanekuga ei hakata tegelema, siis ei ole ju mõtet selliseid kanaleid korduvalt kasutada. Samas jääb sageli selgusetuks, et miks siis ei hakata teemaga tegelema? Sagedased vastused on, et "valitsuse seadusest lähtuvalt me ei pea sellega tegelema", "see ei ole meile probleem", "see ei ole praegu poliitiline prioriteet" jne.*
- *Kohalikul tasandil saame kaasarääkimisega hakkama, kuid **tahaks end veel teadlikuma ja kompetentsemana tunda - poliitilistest protsessidest jms**.*
- *Poliitikakujundamises osalemine on selgelt seotud poliitikute tahtega. Hea otsuse ja hädavajaliku otsuse tasakaal on endiselt poliitikute poole kaldu. Ennekõike tehakse häid otsuseid poliitikute huvidest lähtuvalt, kui et hädavajalikke otsuseid huvikaitse organisatsioonidest lähtuvalt.*
- *Me ei tea, kuidas jõuda valitsuse ja riigikogu liikmeteni ja nendega teha sisulist koostööd, kuna tundub, et hariduse vallas ekspertarvamust ei vajata või kui seda ära kuulatakse, siis on vastus alati "tõsi ta on, aga raha ei ole" e. otsustajad ei näe endas võimaluste loojat.*

- *Maapiirkondades on elu liigne poliitiliseerumine hakanud segama inimeste ja ühenduste vahelist kooostööd. Inimesi määratakse ametisse parteilise kuuluvuse, mitte kompetensi järgi*
- *Mitmes olulises valdkonnas, eriti demokraatlike väärtuste kaitsel ei suuda vabaühendused täita nn valvekera rolli. **Probleemiks on vahendite nappus vajaliku võimekuse väljaarendamiseks.** Eesti vajaks erakondadest sõltumatut demokraatia programmi, et seda ilmset lünka täita.*
- *Vaja oleks mingit **kaasamisprotsessi hindamise tööriista**, millega saaks hinnata nii vabaühenduse (katusorganisatsiooni) enda sees toimuvat liikmete kaasamise protsessi kvaliteeti kui ka nt valitsuse kaasamise kvaliteeti. Praegu on nii, et kui küsida nt Rahandusministeeriumilt, millised vabaühendused ja huvigrupid olid kaasatud Partnerlusleppe (ESF rahade kasutuse) koostamisse, siis visatakse sind listiga, kus on kirjas üle 200 organisatsiooni, kellest osad on saanud paremal juhul teavitusemeili. See ei ole kaasamine!*
- *Kui riigiasutusel on vaja valdkonna juhtimiseks vabaühendust, kui partnerit, siis on vabaühenduse toetamise asemel vahel odavam luua ametikoht, kes vastutab valdkonna probleemide valitsusasutusse tegevusse kaasamise eest.*
- *Nagu varasemalt viitasin: **vajame suuremat ligipääsu statistikale ja andmetele.** Üks suund planeeritavas projektis võib-olla nt. Statistikaameti jt. suuremate statistiliste andmebaaside muutmine kasutajasõbralikumaks. Samamoodi on mõistlik teha mingi üldine ja väga suur teaduslike uuringute andmebaas, kus leiab kiirelt vajaliku uuringu (a la nagu Riigi Teatajast leiab hõlpsalt vajaliku seaduse).*

Nii arvatakse . . .

- *Paljud inimesed ja vabaorganisatsioonid on aru saanud, et senises valitsemise praktikas ei toeta poliitiline ja ametkondlik tegelikkus ei inimeste, kogukondade ega rahva arengut.*
- *Vabaühendus saab olla poliitikakujundamises väärikas partner, kui kaasaja näeb kaasatava väärtust ja kaasamise vajalikkust!*
- *me lihtsalt ei oska sekkuda ja ei ole ka erilist huvi , sest kogemused ütlevad et vähemalt kohtumiste jutuajamiste ja ettepanekute tegemisega suurt midagi ei muuda tagasisidet ka ei näe-kuule*
- *Arvan, et on 2 suurt takistust: - vabaühenduse pidev eelarveline kitsikus e. kõik töötajad teevad tööd niigi ülekoormusega ja pole võimalik inimesi juurde palgata. - **kaasamisprotsessist on riiklikul tasandil väga vähene arusaam ja tegelik rakendus puudub sootuks.** Et kaasata poliitikakujundamisse ka kohaliku tasandi väikesi vabaühendusi (kes kogukondades omavad suurt mõju) **võiks kogu teemat kuidagi selgemate sõnadega ja arusaadavamalt lahti seletada ja vältida kantseliiti.** Seda nii nende puhul, kes kaasavad kui ka EMSL ise.*

ESMASED JÄRELDUSED PROBLEEMIDEST

- **RESSURSIPUUDUS**, sh organisatsioonide väiksus, ei ole võimalik ülesandeid jagada, meeskondi luua. Projektipõhine rahastamine ja tegutsemine.
- **NÕRGAD KOOSTÖÖTAVAD**, sh oskamatus kasutada olemasolevaid kaasamise/osalemise tööriistu, luua ja kasutada kontakte.
- Ei ole piisavaid teadmisi huvikaitse ja poliiticate mõjutamise võimalustest, oskusi neid kasutada – ei tea kelle poole, millal ja kuidas pöörduda
- **KOOSTÖÖ JA –MÕJU SAAVUTAMISE OSKUSED**, ka vabaühendused omavahel ei ole suutlikud koalitsioonides töötama.
- **VÄHENE STRATEEGILISE HUVIKAITSE OSKUS**, sh poliiticate mõjutamise nõrk seos juhtimisvalikutega organisatsioonis – strateegiline planeerimine, tegevuse mõju hindamine, organisatsiooni arendamine mõjusamaks tööks.
- **ANDMED** – kättesaadavus ja ka oskus andmeid argumentide vormimiseks kasutada on napp
- **ANALÜÜSIOSKUSED** – vähesed kasutavad mõjuanalüüse ja poliitikaettepanekuid oma töös.